

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm00017&format=pdf>

Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 00017. Оперізуючий герпес

Автор: Maija Naanpää
Редактор оригінального тексту: Jukkapekka Jousimaa
Дата останнього оновлення: 2017-02-13

Основні положення

- Оперізуючий герпес повинен виявлятися на ранній стадії захворювання на основі клінічної картини.
- Починайте протівірусну терапію негайно у пацієнтів з імунодефіцитом, з локалізацією ураження в зоні іннервації трійчастого нерва або в пацієнтів старших 60 років з тяжким перебігом захворювання та сильним больовим синдромом.
- Іншим пацієнтам потрібно підбирати протівірусну терапію індивідуально, враховуючи ступінь важкості захворювання. Лікування необхідно розпочати протягом 3 днів з моменту появи висипу на шкірі. Пацієнтам з імунодефіцитом протівірусна терапія призначається, навіть якщо минуло більше часу.

Етіологія

- Оперізуючий герпес викликається вірусом Varicella-zoster, який персистує в спинномозкових гангліях після перенесеної інфекції вітряної віспи. Рецидив захворювання трапляється рідко.

Симптоми та клінічна картина

- Лінійний бульозний (пухирний) висип має односторонній характер, найчастіше локалізується на тулубі та обличчі (зображення [\[зображення L00571\]](#) Herpes zoster on the thi..., [\[зображення L01046\]](#) Herpes zoster on the bac..., [\[зображення L01047\]](#) Herpes zoster in the pel..., [\[зображення L01048\]](#) Herpes zoster on the but..., [\[зображення L00256\]](#) Herpes zoster in a young...), рідко на кінцівках.
- Локальний біль може виникнути за декілька днів до появи шкірного висипу.
 - Пам'ятайте про оперізуючий герпес при диференційній діагностиці болю в грудній клітці та при оцінці шкіри пацієнта (зображення [\[зображення L00255\]](#) Herpes zoster in the lef...).
 - Пам'ятайте про можливість ВІЛ інфекції [\[настанова L00018\]](#) ВІЛ-інфекція у молодих осіб з розповсюдженим оперізуючим герпесом та тяжким перебігом.
- Якщо у пацієнта лихоманка та висип, що не локалізований в межах одного чи двох дерматомів сегментарно на одній половині тіла, причиною може бути інфекція *Herpes simplex*. Рецидив везикулярного (пухирцевого) висипу, що нагадує оперізуючий герпес, найбільш ймовірно викликаний простим герпесом *Herpes simplex*.

Противірусна терапія

Дія противірусних препаратів на оперізуючий герпес.

- Противірусна терапія на ранніх стадіях
 - скорочує тривалість захворювання
 - прискорює загоєння шкіри
 - зменшує потребу в анальгетиках
 - зменшує кількість офтальмологічних ускладнень
 - незначно знижує гострий біль та може знижувати частоту виникнення постгерпетичної невралгії [\[доказ L00036\]](#) D↑].

Абсолютні показання

- Пацієнтам з імунодефіцитом, викликаним наступними захворюваннями або препаратами, повинна призначатись противірусна терапія:

- пригнічення функції кісткового мозку (лейкемія, гранулоцитопенія)
 - первинний імунодефіцит
 - ВІЛ-носійство
 - будь яке тяжке системне захворювання
 - погано контрольований діабет
 - протипухлинні препарати
 - постійний прийом кортикостероїдів.
- Оперізуючий герпес в зоні іннервації трійчастого нерва завжди потрібно лікувати через ризик офтальмологічних ускладнень.
 - Ризик існує, якщо є висип на одній стороні носа (зображення).
 - Якщо око явно червоне, знижена чутливість рогівки під час проби зі шматочком вати чи знижена гострота зору (можливий іридоцикліт), пацієнта варто направити на консультацію до офтальмолога. Протівірусна терапія призначається перед візитом до офтальмолога.

Відносні показання

- Пацієнтам старше 60 років часто потрібна протівірусна терапія, тому що клінічний перебіг захворювання в них більш тяжкий.
- Молодим пацієнтам потрібно призначити протівірусну терапію при особливо тяжких формах захворювання.

Дозування

- Валацикловір 1г 3 рази на день протягом 7 днів перорально.
 - Валацикловір метаболізується до ацикловіру та валіну в шлунково-кишковому тракті
 - Абсорбується краще, ніж ацикловір.
- Фамцикловір 250 мг 3 рази на добу 7 днів або 500 мг 2 рази на добу протягом 7 днів перорально.
 - Ефективним засобом є пенцикловір.
- Ацикловір 800 мг 5 разів на добу 7 днів перорально.
- Пацієнтів з імунодефіцитом можна лікувати внутрішньовенним ацикловіром в дозі 10 мг/кг 3 рази на добу.

- Протівірусні мазі місцевої дії не мають достатньої ефективності в лікуванні оперізуючого герпесу.

Побічні ефекти

- Ацикловір, фамцикловір та валацикловір добре переносяться. Серйозні побічні ефекти зустрічаються рідко, проте у деяких пацієнтів можуть виникати
 - симптоми зі сторони шлунково-кишкового тракту
 - висип
 - головний біль
 - транзиторне підвищення трансаміназ печінки.

Контагіозність та необхідність ізоляції

- Оперізуючий герпес, викликаний вірусом Varicella-zoster, може бути контагіозним в стадії бульозного висипу.
- Пацієнт повинен уникати контакту з дітьми, що отримують протипухлинну терапію, оскільки інфекція Herpes zoster для них може мати серйозні наслідки. Якщо контакт вже відбувся, дитині варто призначити протигерпетичний імуноглобулін.

Лікування зостер-асоційованого больового синдрому та постгерпетичної невралгії [доказ L05901] [C]

- Майже всі пацієнти з оперізуючим герпесом відчувають біль або гіперестезію шкіри в місці висипу. У пацієнтів похилого віку невралгія може тривати роками.
- протівірусна терапія, розпочата в гострій стадії дещо зменшує гострий біль, зменшує його тривалість та може знизити частоту виникнення постгерпетичної невралгії [доказ L00036] [D↑].
- Гострий зостер-асоційований біль полегшують за допомогою анагетиків.
- Трициклічні антидепресанти (наприклад, амітриптилін 25-75 мг одноразово ввечері) можна використовувати для полегшення болю та запобіганню виникнення постгерпетичної невралгії [доказ L03197] [C].

- Як гострий зостер-асоційований біль, так і постгерпетичну невралгію, можна лікувати за допомогою вказаних нижче препаратів. Доведена ефективність цих препаратів для лікування постгерпетичної невралгії. Що стосується лікування гострого болю, було опубліковано лише одне дослідження, яке свідчить про те, що оксикодон значно полегшує гострий зостер-асоційований біль, на відміну від габапентину.
 - Прегабалін в початковій дозі 75 мг 2 рази на добу, та, за потреби, збільшують через 3-7 днів до 150 мг 2 рази на добу, пізніше - до 300 мг 2 рази на добу.
 - Габапентин [доказ 066827 | A↑] в початковій дозі 300 мг ввечері, за необхідності дозу підвищують на 300 мг поступово до 3600 мг/добу за потреби
 - Трамадол 50-100 мг 3 рази на день [доказ 05262 | C]
 - Лідокаїн крем (5%) або пластир з лідокаїном [доказ 05569 | B] (дуже дорогий)

Коментар експерта. Лікарський засіб лідокаїн станом на 22.05.2019 в Україні не зареєстрований у лікарській формі крем, пластир

- Пластир з капсаїцином (8%): якщо вищевказані препарати виявились неефективні або якщо є протипоказання для їх використання, використання пластиря з капсаїцином є виправданим. Пацієнта направляють у відділення, що спеціалізується на такому лікуванні. Пластир накладають на ділянку ураження на 30-60 хв. Пластир не можна використовувати на обличчі. Терапевтичний ефект спостерігається протягом кількох днів та зазвичай триває до 3 місяців.

Коментар експерта. Лікарський засіб капсаїцин станом на 22.05.2019 в Україні не зареєстрований у лікарській формі пластир

- В тяжких випадках для лікування зостер-асоційованого болю або постгерпетичної невралгії можуть використовуватись сильні опіюїдні аналгетики, наприклад, оксикодон, за умови, що в пацієнтів немає тривожних розладів, депресії чи проблем із залежністю та він/вона здатні взаємодіяти з лікарем та виконувати рекомендації щодо лікування. Використовуються опіюїди довготривалої дії (повільного вивільнення) в таблетках.

- Не забувайте перевіряти взаємодію ліків! Особливо зверніть увагу на ризик поліпрагмації в пацієнтів похилого віку.

Профілактика оперізуючого герпесу

- Для профілактики оперізуючого герпесу на ринку існує вакцина, що знижує ризик інфекції та постгерпетичної невралгії в пацієнтів віком старше 50 років [\[Докказ 07137 |A\]](#). Вона містить ослаблений Varicella-zoster вірус. Вакцина менш ефективна в пацієнтів віком старше 70 років.
- Превентивний ефект нової компонентної вакцини, що не містить живого вірусу, становить понад 95%, незалежно від віку, але ця вакцина ще не доступна на ринку.

Пов'язані ресурси

- Кокранівські огляди [\[пов'язані 00032 |Herpes zoster – Related ...\]](#)
- Інтернет-ресурси [\[пов'язані 00032 |Herpes zoster – Related ...\]](#)
- Література [\[пов'язані 00032 |Herpes zoster – Related ...\]](#)

Джерела інформації

R11. Dubinsky RM, Kabbani H, El-Chami Z, Boutwell C, Ali H, Quality Standards Subcommittee of the American Academy of Neurology. Practice parameter: treatment of postherpetic neuralgia: an evidence-based report of the Quality Standards Subcommittee of the American Academy of Neurology. Neurology 2004 Sep 28;63(6):959-65. [\[PubMedID|15452284\]](#)

R12.

R14. Hemptenstall K, Nurmiikko TJ, Johnson RW, A'Hern RP, Rice AS. Analgesic therapy in postherpetic neuralgia: a quantitative systematic review. PLoS Med 2005 Jul;2(7):e164. [\[PubMedID|16013891\]](#).

R17. Dworkin RH, Johnson RW, Breuer J et al. Recommendations for the management of herpes zoster. Clin Infect Dis 2007 Jan 1;44 Suppl 1():S1-26. [\[PubMedID|17143845\]](#)

R20. Oxman MN et al. Shingles Prevention Study Group. A vaccine to prevent herpes zoster and postherpetic neuralgia in older adults. N Engl J Med 2005 Jun 2;352(22):2271-84. [\[PubMedID|15930418\]](#)

R21. Dworkin RH, Barabano RL, Tying SK et al. A randomized, placebo-controlled trial of oxycodone and of gabapentin for acute pain in herpes zoster. Pain 2009 Apr;142(3):209-17. [\[PubMedID|19195785\]](#)

R22. Mou J, Paillard F, Turnbull B et al. Qutenza (capsaicin) 8% patch onset and duration of response and effects of multiple treatments in neuropathic pain patients. Clin J Pain 2014;30(4):286-94. [\[PubMedID|23765045\]](#)

R23. Schmader KE, Levin MJ, Gnann JW Jr et al. Efficacy, safety, and tolerability of herpes zoster vaccine in persons aged 50-59 years. Clin Infect Dis 2012;54(7):922-8. [\[PubMedID|22291101\]](#)

R24. Finnerup NB, Attal N, Haroutounian S et al. Pharmacotherapy for neuropathic pain in adults: a systematic review and meta-analysis. Lancet Neurol 2015;14(2):162-73.

[PubMedID|25575710]

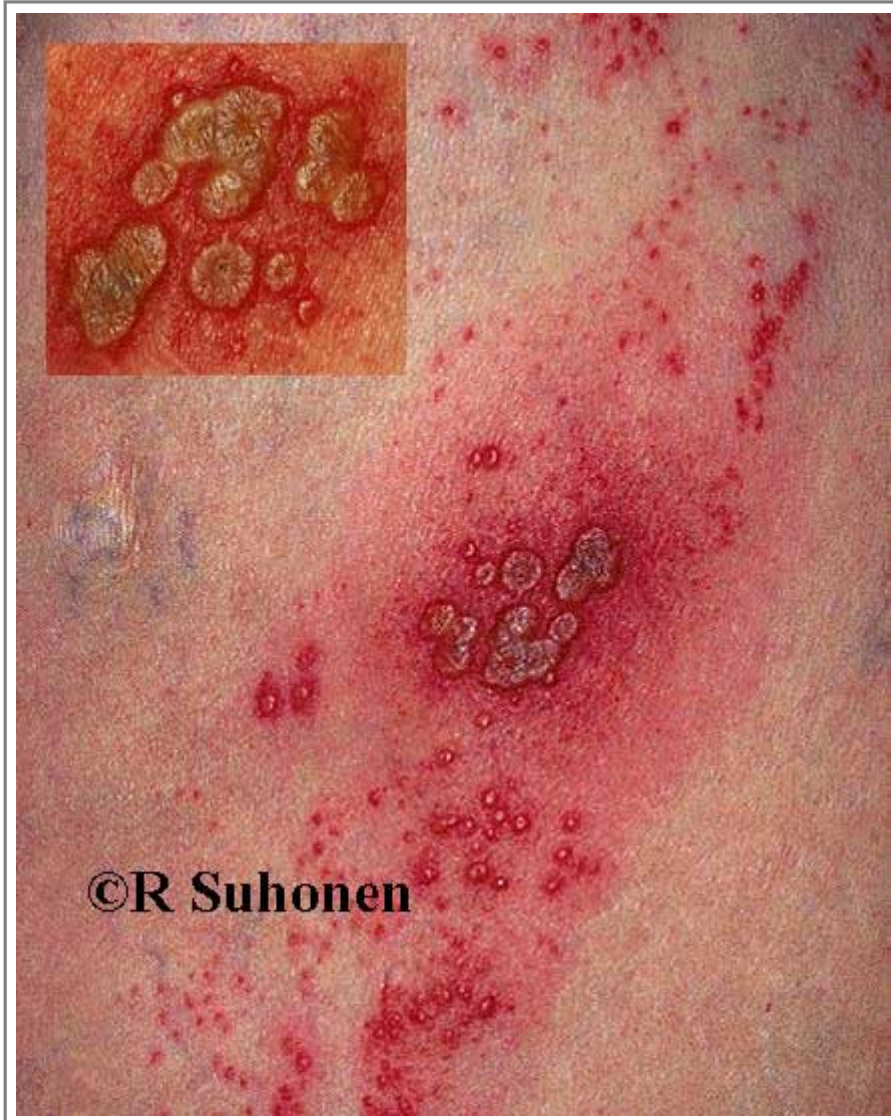
R25. Lal H, Cunningham AL, Godeaux O et al. Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. N Engl J Med 2015;372(22):2087-96. [PubMedID|25916341]

Настанови

- [Настанова 00018](#). ВІЛ-інфекція.

Зображення

- [Зображення 00571](#). Herpes zoster on the thigh.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01046](#). Herpes zoster on the back.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Suvi Cajanus
Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01047](#). Herpes zoster in the pelvic region.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Suvi Cajanus
Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01048](#). Herpes zoster on the buttock.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Suvi Cajanus
Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 00256](#). Herpes zoster in a young child.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 00255](#). Herpes zoster in the left chest area.

Автори та власники авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd Raimo Suhonen

- [Зображення 00254](#). Facial Herpes zoster in an elderly woman.

Автори та власники авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd Raimo Suhonen

Доказові огляди Duodecim

- [Доказовий огляд 00036](#). Antiviral drugs for preventing postherpetic neuralgia .
Дата оновлення: 2014-05-07
Рівень доказовості: D↑
Резюме: Oral acyclovir might possibly reduce the incidence of postherpetic neuralgia but the evidence is insufficient. Valaciclovir and famciclovir may be better than

aciclovir in reducing herpes-zoster-associated pain.

Рекомендація: Antivirals are suggested for patients with acute herpes zoster to prevent postherpetic neuralgia.

- [Доказовий огляд 05901](#). Corticosteroids for preventing postherpetic neuralgia.
Дата оновлення: 2011-01-19
Рівень доказовості: C
Резюме: Corticosteroids may not be effective in preventing postherpetic neuralgia.
- [Доказовий огляд 03197](#). Amitriptyline for postherpetic neuralgia (PHN) in adults.
Дата оновлення: 2017-07-10
Рівень доказовості: C
Резюме: Amitriptyline may be useful in postherpetic neuralgia.
- [Доказовий огляд 06827](#). Gabapentin for chronic neuropathic pain in adults.
Дата оновлення: 2015-06-24
Рівень доказовості: A↑
Резюме: Gabapentin at doses of 1200 mg or more is reasonably effective for some people with painful neuropathic pain conditions.
Рекомендація: Gabapentin is suggested for the treatment of neuropathic pain.
- [Доказовий огляд 05262](#). Tramadol for neuropathic pain.
Дата оновлення: 2017-07-07
Рівень доказовості: C
Резюме: Oral tramadol (100 to 400 mg a day) may be more effective than placebo for the treatment of neuropathic pain.
- [Доказовий огляд 05569](#). Topical lidocaine for the treatment of postherpetic neuralgia.
Дата оновлення: 2009-02-05
Рівень доказовості: B
Резюме: Topical lidocaine appears to provide some benefit in the treatment of postherpetic neuralgia compared to placebo.
- [Доказовий огляд 07137](#). Vaccines for herpes zoster in older adults.
Дата оновлення: 2016-03-15
Рівень доказовості: A
Резюме: Herpes zoster vaccine is effective in preventing herpes zoster in older adults.

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.

Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.

Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: ebm00017 Ключ сортування: 001.041 Тип: EBM Guidelines

Дата оновлення англomовного оригіналу: 2017-02-13

Автор(и): Maija Naanpää Автор(и) попередніх версій статті: Jaakko Karvonen Редактор(и): Jukkapekka Jousimaa
Лінгвіст(и)-консультант(и) англomовної версії: Kristian Lampe Видавець: Duodecim Medical Publications Ltd
Власник авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

Навігаційні категорії

EBM Guidelines Dermatology Internal medicine Infectious diseases

Ключові слова індексу

mesh: Neuralgia, Postherpetic Neuralgia Postherpetic neuralgia mesh: Herpes zoster mesh: zoster pain
mesh: HIV Infections mesh: Herpesviridae Infections mesh: Leukemia mesh: famciclovir mesh: Carbamazepine
mesh: Trigeminal Neuralgia mesh: Hyperesthesia mesh: Diabetes Mellitus mesh: bone marrow depression
mesh: Amitriptyline mesh: Immunosuppression mesh: Acquired Immunodeficiency Syndrome mesh: Acyclovir

mesh: Neutropenia mesh: Dermatitis mesh: Eye mesh: Uveitis mesh: Eye Diseases mesh: Antiviral Agents
mesh: steroid medication mesh: antineoplastic agent treatment mesh: Aged mesh: Chickenpox mesh: Herpes Zoster
speciality: Dermatology icpc-2: F70 icpc-2: F73 speciality: Infectious diseases speciality: Internal medicine icpc-2: N91
icpc-2: N94 icpc-2: S70